

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΕΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Η. ΛΑΜΠΡΟΥ

11

1914

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ★ BAS. N. GRÉGORIADES

Ε.Υ.Δ. Ε.Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1969

Ἄλλ' ἐν τούτοις παρατηρῶ, ὅτι ἡ ἐπανέκδοσις τῆς πρότερον εἰς τὸν Ἀκομιναῖον ἀποδιδομένης ὀμιλίας δὲν ἔγινε μετὰ τῆς προσηκούσης ἀκριθείας. Καὶ προετιμήθησαν μὲν ἐξαιρέτων γραφῶν τοῦ Βαροκκικοῦ κώδικος χείρονες γραφαὶ τοῦ Κοΐσλινιανοῦ, παρελείφθησαν δὲ λέξεις, τὸ δὲ κριτικὸν apparatus οὐδαμῶς εἶνε πλήρες, οὐδ' ἐξηγεῖται ἂν ἐμαὶ διορθώσεις λέξεων κακῶς ἔχουσῶν ἐν τῷ Βαροκκικῷ ἔγειναν δεκταὶ ἀπλῶς ὡς τοιαῦται ἢ διότι πράγματι συμπίπτουσι πρὸς καλλιτέρας γραφὰς τοῦ Κοΐσλινιανοῦ. Ἐν ᾧ δ' ἀφ' ἑτέρου ἐν σ. 129 λέγεται, ὅτι ἐν φ. 15_a - 229^a τοῦ κώδικος τούτου «ὕπαρχουσιν εἰς πολλὰ μέρη ὄντως πολυτιμότεραι διορθώσεις ὑπὸ ἑτέρας χειρὸς, πολλὴ μεταγενεστέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ σχήματος πολλῶν γραμμάτων», δὲν διεστάλησαν, ὡς ἔδει, ἐν ταῖς ὑποσελίδεσι σημειώσειςι αἱ ἀρχαῖαι καὶ αἱ νεώτεραι γραφαί. Παρατηρητέον δὲ καὶ ὅτι παρὰ τὴν συνήθειαν ὁ ἐκδότης προτάσσει τῶν ὑποσημειουμένων ποῦ καὶ ποῦ διαφόρων γραφῶν τὸ γράμμα τὸ δηλωτικὸν τοῦ κώδικος ἀντὶ τῆς ἐπιτάσεως αὐτό.

Τῶν παρεμφερῶν εἰς τὸ βιβλίον πολλῶν παροραμάτων τὰ κυριώτερα ἐπανορθοῦνται ἐν τέλει.

Ἐπανορθωτέα εἶνε σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὰδε· Ἐν σ. 105 ἀντὶ Φαμαγύστῃ γραπτέον Ἀμμοχώστῳ, ἐν σ. 137 ἀντὶ ἀρχικοῦ χειρογράφου γράφε ἀρχετύπου, ἐν σ. 155 ἀντὶ τῶν κακοζήλων ἐν Λυῶν (αἰῶν 12) γράφε ἐν Λουγδούνῳ (αἰῶνος δωδεκάτου).

Ἰωάννου Χ. Κατζηνώδωνου δ. φ., Διευθυντοῦ τοῦ Ἡμιγυμνασίου Πάρου, Ἱστορία καὶ ἔργα Νεοφύτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἐγκλειστού. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. 1914. Εἰς μέγα 8ον, σελ. 5', 342.

Ὅλιγα ἦσαν μέχρι τινὸς γνωστὰ περὶ τοῦ κατὰ τέλος τοῦ δωδεκάτου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἀκμάσαντος Κυπρίου μοναχοῦ Νεοφύτου τοῦ ἐπονομαζομένου Ἐγκλειστού καὶ τῆς ἐν ἡ ἐμόναζε μονῆς Ἐγκλειστρας. Ἦτο δ' ἄλλως γνωστός μέχρι τοῦδε ὡς συγγραφεὺς Τυπικῆς διατάξεως, ἐκδομένης τῷ 1779 ἐν Βενετίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ καὶ πάλιν ἔπειτα τῷ 1882 ὑπὸ τοῦ Ἐδουάρδου Warren ἐν τῷ περιοδικῷ *Archaeologia*, πρὸς δὲ καὶ ἐπιστολῆς οὐκ ἀναξίας λόγου ὑπὸ ἐποφιν ἱστορι-

κὴν περὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν Κύπρον σκαιῶν, ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ Cotelerius (1681), τοῦ Reinhard (1768), τοῦ Σάθα (1873) καὶ Ἐμμανουὴλ Miller (1875) Ἐρμηνείας τῆς Ἐξαχμέρου, ἐκδοθείσης ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ, Βιβλίου τῆς Θεοσημίας, ἐκδομένου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ (1778), ὡς καὶ Ἀκολουθιῶν, ἐκδομένων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ (1778), καὶ ἐξ ὀκτώ πανηγυρικῶν λόγων, οὓς ἐξέδωκε τῷ 1907 ἐν Βρυξέλλαις ὁ Βολλανδιστὴς Ἰππόλυτος Delehaye ἐν τῷ ΚΣ' Τόμῳ τῶν Analecta Bollandiana.

Ὁ δὲ συγγραφεὺς τοῦ προκειμένου βιβλίου περιέγραψε μὲν λεπτομερῶς τὰ τῆς μονῆς Ἐγκλειστρας, διεφώτισε δὲ κλειότερον ἢ μέχρι τοῦδε τὰ κατὰ τὸν βίον τοῦ Νεοφύτου τοῦτο μὲν ἐκ τῶν σωζομένων περὶ αὐτοῦ παραδόσεων, τοῦτο δ' ἐκ τῆς μελέτης τῶν μέχρι τοῦδ' ἐκδομένων αὐτοῦ ἔργων. Ἐν δὲ τῇ ἐξετάσει τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ μεγάλως ὠφελήθη κατὰ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ὁμολογίαν ὑπὸ τῶν πραγματειῶν τοῦ γῶν Λατίνου ἐπισκόπου Ἀθηνῶν σεβασμωτάτου κ. Λουδοβίκου Petit καὶ τοῦ αἰδεσιμωτάτου κ. Ἰππολύτου Delehaye. Ἀνεῦρε δὲ καὶ αὐτὸς φύλλα τινὰ χειρόγραφα ἐν τῇ μονῇ, ἅτινα καὶ περιγράφει. Τὸ δὲ μέγιστον μέρος τοῦ βιβλίου ἀποτελεῖ ἢ ἐπανέκδοσις τῶν ἤδη ἐκδομένων ἔργων τοῦ Νεοφύτου, ὧν ἡ Τυπικὴ διάταξις ἐκδίδεται κατὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Κυπριανοῦ, προστιθεμένων ἐν ὑποσημειώσει τῶν κατὰ Warren διαφορῶν. Προστίθεται δὲ σιγγιλιώδες γράμμα τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Α', ἐκδομένον τῷ 1631, δι' οὗ ἡ μονὴ Ἐγκλειστρας ἀναδεικνύεται σταυροπηγιακὴ, καὶ κατάλογος ἐπηρωρθωμένος καὶ συμπεπληρωμένος τῶν μητροπολιτῶν Πάφου.

Κατὰ ταῦτα οὐκ ὀλίγα ὑπάρχουσι τὰ νέα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ περὶ τε Νεοφύτου καὶ τῆς μονῆς Ἐγκλειστρας, ἧς καὶ εἰκόνες διάφοροι παρατίθενται ἐκ φωτογραφιῶν· χρήσιμος δὲ εἶνε καὶ ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγωγὴ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἔργων τοῦ Νεοφύτου, ἅτινα μέχρι τοῦδε ἢ ἐν ἀπηρχαιωμέναις καὶ σπανίαις ἐκδόσεσιν εὗρισκοντο ἢ σποραδικῶς ἦσαν ἐκδομένα. Ἄλλ' αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ὁμολογεῖ, ὅτι τὸ ἀνὰ χεῖρας βιβλίον οὐδὲν ἄλλο ἀποτελεῖ ἢ εἰσαγωγὴν εἰς ἕλον ἔργον περὶ τοῦ Νεοφύτου, «διότι ὡς λέγει, σκοπὸν ἐτάξαμεν τὴν πάσῃ θυσίᾳ ἐκδοσιν τῶν σωζομένων μέχρι σήμερον ἀνεκδότων χειρογράφων, τῶν ὁποίων τινὰ, ὡς ἡ Ἐρμηνεία ἐπὶ

τοῦ Ἰσμάτος τῶν Ἰσμάτων, εἶναι ἔργον κριτικῆς δυνάμεως, ὃ δὲ πρόλογος ταύτης βαθύτατος εἰς εἰκόνας.

Καὶ εὐχόμεθα μὲν ἕπως εὐτυχήσῃ νὰ προβῇ πράγματι εἰς τὴν μελετωμένην ἐκδοσιν ὁ κ. Κατσημιάννου, ἀλλὰ συνιστῶμεν αὐτῷ κατάλληλον παλαιογραφικὴν καὶ κριτικὴν παρασκευὴν, ἣτις ἐλπίζομεν, ὅτι δὲν θέλει λείπει, ἀνὰ καταβάλλῃ πλὴν τοῦ ἐμπνέοντος αὐτὸν ζήλου καὶ τὴν προσήκουσαν προσοχὴν. Ἐν τοιαύτῃ ἐκδόσει πρέπει νὰ πορῶν ἀνεπιστάσιας καὶ ἀνακριθείας, οἱ δὲν λείπουσιν ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν βιβλίῳ, ὧν σημειοῦμέν τινας χάριν μὴ ἐπαναλήψεως αὐτῶν. Οὕτως, ἐν σ. 9 γράφει ἐκτίσθησαν εἰς ὄμας, ἐν 29 τὰ γράμματα ἀποκαλοῦνται ψηφία καὶ τὰ τετράδια τῶν κωδικῶν ὀεσμίδες, φύλλα τινὰ ἀποκαλοῦνται ἐν σ. 30 ξεθοργιασμένα, καὶ ἄλλως δ' ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν χειρογράφων δὲν φαίνεται παρακολουθῶν τοὺς ἴδιον γνωστοὺς καὶ παραδεδομένους παρ' ἡμῖν παλαιογραφικοὺς ἔρους. Οὐδεὶς δὲ βεβαίως θάποδεχθῆ τὴν ἐν σ. 40 τερμινολογίαν. Ἐν σ. 41 ἀναφέρων κώδικα Μουτίνης καλὸν θὰ ἦτο νὰ προσέθετεν ἐν παρενθέσει πλὴν τοῦ ἀρχαίου τύπου τοῦ ὀνόματος τῆς σημερινῆς Modena καὶ τὸ νέον ὄνομα. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ ἐν σ. 50 μνημονευομένου βιβλίου τοῦ *Miller Recueil des histoires grecs des Croisades* τὸ *histoires* πρέπει νὰ διορθωθῆ εἰς *historiens*. Ἡ μονὴ τῆς Ἀνδρου, ἣς τὸν ὑπ' ἑμοῦ δημοσιευθέντα κατάλογον ἀναφέρει ἐν σ. 51, δὲν λέγεται Ἀγία Μονή, ἀλλὰ Μονὴ τῆς Ἀγίας. Ἐν τοῖς ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Delohaye ἀνατυπούμενοις ὀκτὼ πανηγυρικοῖς τοῦ Νεοφύτου οὐδεὶς λόγος ὑπῆρχε νὰ συνανταυπωθῶσιν ἀμετάβλητοι λατινιστὶ αἱ κριτικαὶ σημειώσεις τοῦ πρώτου ἐκδότου *alia manu in marg. cod., suppl. om. cod., ψη in ras.* καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται ἀντὶ νὰποδοθῶσιν ἑλληνιστὶ. Καὶ τὸ δεινότατον, ἐν σ. 41 ἀναγινώσκομεν τοῦ *Theodoret* καὶ τοῦ *Theodoret du P. Sirmond*, ἅτινα παρελήφθησαν πιθανῶς οὕτως ἐκ τῆς διατριβῆς τοῦ κ. Petit, ἣν δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, καὶ ἔπου δὲν διεγνώσθη, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ περιφανοῦς ἐκκλησιαστικοῦ πατρὸς τοῦ πέμπτου αἰῶνος Θεοδώρητου καὶ τοῦ κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα ἐκδότου αὐτοῦ Sirmond.